

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . . . 3 " — "
negyedévre . . . 1 " 50 "
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit soroként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdij: külön 30 kr.

Tartalom: Egyházunk és a tudományos élet. (VI.) (Dr. Masznyik Endre.) — Az evangelizációról. (Szeberényi Lajos Zs.) — Az erdélyi magyar közművelődési egyesület érdekében. (Turcsányi Gyula.) — Papzsák. (Farkas Gejza.) — Irodalom. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Egyházunk és a tudományos élet.

— Az akad. tankönyv-kérdés vita alkalmából. —

(Folytatás).

VI.

A másik dolog, mire nézve az egyetemes egyház a theol. tanároktól várja meg, hogy a kezdeményezés szerepét magukra vállalják: a theol. tudomány alapos művelése.

E pontnál oda kell visszatérnem, a honnét kiindultam, t. i. a tankönyvekre, mert — úgy sejttem — hogy Zsilinszky esp. felügyelő úr épen ezek kiadásával óhajtja theol. tanügyünk állapotát magasabb színvonalra emelni s tudományos theologiai irodalmunk jobb jövőjének útját egyengetni.

A tankönyvekre, mint vezérfonalakra nézve már elmondottam nézeteimet e cikksorozatnak elején. A mellett állok most is, hogy az akademián vezérfonalakra nincs szükség, mert azok csak nyög volnának hallgatóra s tanárra egyaránt. Kivételt legfeljebb egy-két tárgynál, teszem a dogmatikánál tudnék tenni. A dogmatika tudományos tárgyalása ugyanis előfeltételezi a roppant sok történeti anyag ismeretét. Ha ezt röviden s átnézetesen egybe állítanók olyan „Hutterus Redivivus“-féle mintára, mindenesetre kettős nyereségre lehetne számítani, egyrészt ugyanis a hallgatók tájékozva lennének a jelenkori vallásos világnézet körébe vágó alapfogalmak történeti háttere iránt, másrészt a tanár több időt nyerne a fontosabb tankérdések kritikai tárgyalására s bölcsészeti megalapítására. De önálló, rendszeres dogmatika vagy bármely más tudomány vezérfonalszerű kiadását s a hallgatók kezébe adását megokolhatónak nem tartom.

De tegyük fel, hogy a tankönyv kívánóknak igazuk van, hogy a hallgatókra nézve a vezérfonalak égető szükség, — nézetem szerint a követelménynek egyelőre még mindig bajos volna megfelelni. A jelzett értelemben vett vezérfonalak kiadása ugyanis feltételezi, hogy az illető

tanárok saját tárgyaikat véglegesen megállapított rendszer alakjában kidolgozták.

Megengedem, hogy a veterán tudós tanárok asztalfiában itt-ott nagybecsű művek lappangnak, hogy ők képesek is felajánlani azokat nemcsak a hallgatók magasabb fokú kiképezhetése, hanem sivar theol. irodalmunk gazdagítása érdekében is, de a jelek oda mutatnak, hogy másokra — épen a fiatalokra — jár a rúd. Legalább erre enged következtetni Zs. esp. felügyelő úr ama batorítva nógató szózata: „az öregek nyugalomra vágnak; emelkedjék fel hát az új nemzedék.“ S ezt erősíti meg az a körülmény is, hogy a tankönyvek ügyében kiküldött bizottság köréből egyenesen a két legfiatalabb rendes tanár lett megkérdezve aziránt, hogy: „van-e kilátás dogmatikára s ha van, mikor? Kérdeztek-e e másokat is, arról nincs tudomásunk. Lehet, hogy igen.

De akár kérdeztek, akár nem, annyi tény, hogy velünk szemben a kívánság még legalább is korai s legfeljebb csak részben elégíthető ki. A rendszeres theologia ugyanis az egész theologiának koronája, mint ilyen hosszszas előzetes kutatást, részlettanulmányt követel. Alapja a szentírás. Ennek terén jártasságot szerezni az egyes iratok beható magyarázata nélkül nem lehet, pedig — kérдем — lehet-e addig rendszerezésről szó, míg a legeslegeső lépést meg nem tettük, a pozitív-bibliai anyagot fel nem dolgoztuk. De más részről — épen protestáns állásponttól — a szabad s fokozatos haladás elve mellett, a történeti tanfejlődés ismerete sem nélkülözhető, mert a jelent csakis a mult alapján lehet megérteni. Hiszen tudjunk, hogy a prot. theol. irodalomban már minden egyes tan-kérdésnek egész irodalma van. Ha a részek iránt el nem igazodtunk, lehetséges-e a részeket egészbe, rendszerbe foglalni?

Igen! szükségök van az akadémiai hallgatóknak, szüksége van egyházunknak theologiai művekre, de — ha azt akarjuk, hogy azok igazán áldásos hatást gyakoroljanak tudományos szellemi életfejlődésünkre, akkor azok ne sovánny s a kezdőre nézve nemcsak élvezhetetlen, hanem

általános meghatározásaiknál, vázlatosságaiknál fogva egyes-nesen érthetetlen vezérfonalak, hanem valódi az illető tudomány anyagát egységes elvi alapon részletesen s kimerítőleg letárgyaló rendszeres művek legyenek. Más szóval ne legyenek csupán tan- vagy kézi könyvek, hanem olyan tudományos munkák, miket a hallgató inkább komoly tanulmányozás, mint egyszerű betanulás végett vegyen kezébe.

De hogy az ilyen művek nálunk megteremhessenek, — oda nem elégséges óhaj és sohaj, oda idő s még más valami kell. Nem mondom egyelőre a nagy Széchenyivel, hogy pénz, pénz, pénz, — majd rátérek erre is! — hanem azt mondom: szükséges, hogy az egyet. egyház egészséges egyházi életviszonyokat, mi ev. theol. tanárok pedig addig is egészséges, tudományos theol. légkört teremtsünk m. p. először magunk közt, azután pedig azon tanítványaink között, a kiket az életbe kibocsátunk s kiknek legnagyobb része eddig a theol. intézet ajtajával együtt a theol. tudomány ajtaját is betette. Bánták is ők, ha az, mi nekik falatot — s néha jó zsírosat! — adott, a s. s. theologia azontúl magvastul kivész!

Hát pedig alig hiszem, hogy az Úr nyáját legeltetni tudja, a ki maga folyton nem legel.

Ám másként lesz ez, ha a theol. tanárok közt levegő-változás történik. Mert a mi levegőnk nagyon nyomott, fojtó. Egy tudomány munkásai volnának, egy cél felé törekednének s kérдем, ha nem segítjük, támogatjuk, lelkesítjük, ugyan legalább ismerjük-e egymást? Van-e csak egyetlen egy kapocs, mely bennünket édes testvérek s közös munkatársak gyanánt összekötné? Van-e csak egy eszme, egy gondolat, mely lélekből lélekbe szállva, gyujtana, hevítene? Az apostolok együttesen hódították meg a világot, mi egyenként tétlenkedünk, az apostolok együttesen tanácskoztak ügyeikről, mi egyenként hallgatunk; ők virrasztottak, mi aluszunk.

Talpra! sorakozzunk. Tanítók, tanárok minden téren egyesülnek; mi maradjunk hátra, kiknél megvan az „egység a hitben!“

Alakítsuk meg az ev. theol. tanári egyesületet, vagy ha azt nem, legalább tartsunk theol. tanári értekezleteket. S még egyet — s ebben már Zs. esp. felügyelő úrral teljesen egyetérték: indítsunk meg egy tudományos theol. folyóiratot.

Egy ilyen folyóiratnak nálunk nagy jelentősége volna. Ez lenne ama szellemi kapocs, mely bennünket tanárokat nemcsak egymással, hanem az életbe kilépett s a tudomány érdekeit előmozdítani ott is kész lelkes tanítványainkkal s általán mindazokkal, kik az igazság kutatására kedvet éreznek a theologiai tér közös szellemrokon munkásai gyanánt állandóan összefűzne s melynek tűzhelyénél a véka alá rejtett gyertyák lángját élesztgetnök. Sőt e folyóirat vetné meg alapját a nagyobb szabású theol. műveknek is.

A tudományos rendszerek megalkotásának ugyanis előfeltételei ma már a részlettanulmányok. Ezek közölhetésének alapfeltétele pedig a szakközlöny. Németországban a theologia minden ágára van, ha több nem, legalább egy szakközlöny. Mi egyelőre beérhetnök egygyel valamennyire, mert nálunk ép annak az egynek lenne feladata a különböző terek számára munkásokat, speciálistákat

nevelni, szóval a theol. irodalmi mozgalmat megindítani, ápolni, fejleszteni.

S ezzel azt hiszem, talán, bár kissé hosszadalmasan (csak ne eredménytelenül!) elmondtam mind azt, a mi a tankönyvkérdésre, egyházunkra és a tudományos életre vonatkozólag e szerény lap szűk keretében elmondható. Részletekbe, már inkább a kivített illető kérdésekbe bocsátkozni egyelőre felesleges volna. Ezt a fontos ügyet másutt s másoknak, s nem a papirosan s nem nekem kell elvégre is megoldanom. Én csak a bajokra s teendőkre akartam rámutatni.

Záradékol még csak egy pár szavam volna.

Mit tesz egyházunk saját jobb jövődjének előkészítése érdekében, azt nem tudom, de azt tudom, hogy theol. intézeteit s ezek között az egyetemes akademiát azzal az áldozatkészséggel, melyet eddig mutatott s mely keservesnek inkább keserves, mint a milyen örvendetes, — hiszen olyan nagy megerőltetésbe került! — mondom az eddigi áldozatkészséggel felvirágoztatni nem fogja.

Az intézeteiket nem elég — bár elismerem, legnehezebb — csupán megalapítani, — azokat fejleszteni is kell. A fejlesztés szellemi munkába, de — pénzbe is kerül. Minket tanárokat — s igen helyesen — a szellemi munkásság fokozott erővel s a tanári széktől meszszebb körre is kiható mérvben való folytatására sarkalnak, — ám, gondolnak-e arra is, hogy a munkás az ő munkásságának ne csak benső örömét, hanem külső jutalmát is lássa?

Sürgetik a tankönyveket; szép, de a kit a megélhetés, a kenyér gondja nyűgöz, annak szelleme szárnyaszegetten lankad alá. Sürgetik az irodalmi működést, még szebb, de a kit a rendes tanórák oly nagy száma nyom (14—15 óra hetenként), annak — főleg ha még akadémiai színvonalon álló tárgyalásokat várunk — a köznapi, hivatalos-köteles dolog mellett magasabb érdekek szolgálatába lépni, — se ideje, se ereje, se kedve.

Az acai apostolok kimondották, hogy „az egyház és tudomány érdeke kívánja, miszerint a tanári pályára a legjobb erők szánják magokat, mi azonban csak akkor várható, ha a tanárok társadalmi állásukhoz képest díjaztának.“ Kimondották, hogy „a rendes tanárok fizetése 2400 forint, a rendkívülieké pedig 1200 frtra állapíttassék meg.

A 10 évi huzalkodás levét nemcsak az egyház, de megitták a tanárok is, kiknek az ország részben Budapestnél is drágább városában 1500 és 600 frtos fizetésen kell akadémiai tanári álláshoz mért életet élniök. Nem zúgolódunk! a helyzettel, melynek körébe önként léptünk, megelégedni kötelesség, — csak felsőhajtunk, mikor egyesek velünk szemben oly követelésekkel állanak elő, minőket csak az hozhat fel, a ki azok támasztására magának elégséges alapot, azok teljesítésére pedig nekünk elégséges módot nyújtott.

Különben mi megvagyunk győződve, — s e meggyőződésünknek illetékes helyen alkalmilag egyik kollegámmal kifejezést is adtunk, hogy egyházunk vezér- és oszlopférjai több más egyéssel egyetemben, e részben is gyökeresen orvosolni fogják a bajokat s a szellemiekért elég hű lesz magához egyházunk, hogy az anyagiakból áldozni tudjon. Ezt akartam még elmondani.

Végre nem fojthatom vissza azon aggodalmamat, mely bennem támad, ha meggondolom, hogy legjobb szándékaim

ellenére is mennyi érdeket kellett sértenem, mennyi kényes oldalra kellett rátapintanom jelen cikksorozatam folyamán. De vigasztal a tudat, hogy azok az érdekek s kényes oldalak megérdemelték azt. A helyi és személyes érdek sok nagy eszmét csírájában fojtott már el, — az ő áldozataival szaporodtak mindég a világ vértanúi.

Az eszmét nem nyomhatták el: **az egyház, az egyet. akademia s a magyar ev. theologiai irodalom is virulni fog még egykoron.** Az acaai apostolok szelleme még kikél a sírból s öllekezni fog az élő apostolok szellemével: a mit az apa elkezdett, azt a fiú a Gedulyk, Karsayk, Czékusok és Szeberényik segedelmével be fogja fejezni.

És a jó Isten s igaz egyházának feje Urunk a Krisztus megáldja munkásságukat. Ez hitem, reményem.

Dr. Masznyik Endre,
theol. akad. tanár.

Az evangelizációról.

Válasz Nt. Láng Adolf főesperes úr válaszára.

Keresztek mögé rejtőztem, vagy is inkább nevemet elhallgattam, nem mintha félttem volna a világosságtól; de mert tárgyról szólva dolgozatom, a névalírást fölöslegesnek tartottam. Nem rejtőzöm el többé a keresztek mögé. A válaszban felhozott ellenérvek tévességéről meg lévén győződve, részemről utóljára szabad legyen még egyszer hozzá szólni a tárgyhöz.

Czikkemben a mottót, melyet Ntú úr megtámadott feltartom továbbra is. Urunk és Üdvözítőnk a farizeusi tant nem kárhoztatta, hanem igen elítélte az általam múltkor idézett mottóban a farizeusi térítési szenvedélyt. Máté evangélioma 23, 2—3-ban mondja Urunk: A Mózes székében ülnek az írástudók és a farizeusok. Annak okáért mindazt, a mit nektek parancsolnak, megtartsátok és megcselekedjétek; de az ő cselekedeteik szerint ne cselekedjétek; mert ők mondják, de nem cselekszik. Ime Urunk e szavai elegendő bizonyosságai annak, hogy az Úr nem volt ellensége a farizeusi tannak, hanem az életnek.

Krisztus urunk evangelizátor oly értelemben, aminőben Ntú úr gondolja sohasem volt. A proselyta-szerzést amint elítélte szóval, úgy tetteiben is hiába keressük azt. Az Úr hirdette a mennyei evangéliomot; de lelkekkel sohasem nyereszkedett. Az Üdvözítő, midőn a pogány százados hozzá jön, segít a kérőn; de egy szóval sem alkudozik lelkével, nem mondja, hogy legyen zsidóvá a pogányszázados, hanem elősmeri készséggel, hogy oly hitet Izraelben sem talált. Az Üdvözítő járt városon és falun, hogy hirdesse az evangéliomot; de a „kitérítgetés“ és áttérítgetés nem volt az ő feladata. Ő azt akarta, hogy az emberek megtérjenek, tévén bűnbánatot.

Nem tartottam én Ntú úr szavait ártatlanoknak, nem azért, mivel nagy harcra szólítottak fel, hanem mivel tartalmuk evangéliom és igazságellenesnek tünt fel. A válasz szavai pedig még jobban győztek meg arról, hogy az ártatlannak nevezett cikk épen nem az. A válasz ugyanis nyílt harcot hirdet s azt kívánja, hogy a lelkész levette a papucsot, mezitlábás barát módjára járja be vidékét és úgyesen lásson hozzá a katolikusok térítéséhez.

Az evangelizáció cikkének eredetét onnan magyarázom meg, ahonnan jönni gondolom az évenként megjelenni szokott imatársulati felhívásokat (a vasárnap megszentelését illetően)

A jelenkor keresztyéniségének két rokon járványa van: az egyik az állati hitetlenség, a másik a külső, látszatos hívőködés. Valamint a kereskedelmi világban nagy divat a vállalkozás pénz nélkül: úgy a keresztyénységben is lábra kezd kapni egy irány, mely hitvállalatokat tervez, hitalap nélkül. A nagy szó s nagy ígéret a keresztyénységben hasonlít a kereskedelmi világ reklamáijához. A híres imatársulat el nem mulasztja minden évben hirdetni nagy hangon, hogy hány nyelvre lett lefordítva már felhívása. Nagy szó semmiért. Azok az angol urak bennünket pogányoknak tartanak; mert különben tudhatták volna, hogy még mi sem felejtettük el az Úr imáját s naponként kérjük az Atyát, hogy az ő neve megszenteltesse. Mily könnyű, mily kényelmes keresztyénység ez, másokat levelileg térítgetni! Mily felületes keresztyénység az a nagy frázisok és szavak keresztyénisége. A vasárnap megszentelése szép dolog: de ennél föbb, szem előtt tartani azt, amit Máté evangélioma 23 r. 23. verse mond: az igazságtételt, az irgalmasságot és a hívéséget. Hazánk keresztyénisége talán nem ünnepli oly szigorúan a vasárnapot mint az angol; de e hátrány mellett megvan az az előny, hogy nem produkál oly abszurdumot, minő az üdvsereg.

Nagytiszeletű főesperes úr nem értette az evangelizáció alatt azt, hogy hazai ev. egyházunk saját evangéliomtól elidegenült hiveit evangelizálja, hanem hogy a római katolikusokat saját egyházunk tagjaivá tegyük. A válaszban bővebben kimagyarázta főesperes úr az evangelizációt, mely szerinte a „megnyerendő“ lelkek után való utánjárásban áll. Az az „utánjárás“ az, amit én evangéliomellenesnek tartok; mert ez emlékeztet arra, amit a farizeusok tettek, midőn a megnyerendő lelkek után futkoztak szárazon és vizen.

Van a lelkésznek s minden evangélikus hívőnek elég dolga saját házában; nincs idejük sem arra, ha nem is pipáznak s nem is járnak papucsban, hogy idegen egyházak lelkeivel nyereszkedjenek. Sokkal nehezebb a már meglévő evangélikus egyháztagokat a keresztyén életben és hitben fejleszteni, mint új tagok után járni. Könnyebb téríteni, utánjárni a lelkek után, mint önmagunknak küzdeni e világ szelleme ellen. Könnyebb más felekezetek tagjait csalogatni s más felekezetet ócsárolni, mint saját felekezetünk tagjait az elveszéstől megóvni. Egy már meglévő keresztyén életirányt rögtön megváltoztatni nagyon nehéz és könnyen a mesterséges gyors változtatás következtében az egész keresztyén alap elvész.

Az evangelizációnak csak egy neme van és az az, melyet az evangelizációról irt cikkemben fejeztem ki. Az ott mondottak nem jelentik bizonyára az egész napon át papucsban járó pipahóst, hanem komoly, őszinte, alapos munkát. Arra hódítani s megnyerni a hiveket, hogy azok velünk kiáltsák az „Uram“, — „Uram“-ot nagyon könnyű; de sokkal nehezebb őket oda nevelni, hogy cselekedjék az Atyának akaratját.

A „Regnum Marianum“ nem volt türelmetlenebb, mint a svéd és dán protestans kormányok. És hogy a szellem ma már megszűnt, annak okai nem csak protestans, hanem katolikus férfiak is. A vallási szenvedélyek korát ne nézzük színes, hanem hű szemüvegen. Az elkeresztelések és eltérítgetések nem teszik tönkre egyházunkat, ha mi magunk nem teszünk hiütlenné. Elkeresztelni, eltéríteni

ma már csak ott lehet, ahol azt saját hiveink engedik. Elég sajnós az, hogy az egyházban szerepet játszó urak — még egyházfelügyelők is — önmaguk aláírták a reverszálisokat. Az evangelizáció egészen más Spanyolországban és nálunk. Hazánkban létező az ev. egyház. Templomaink az ország minden vidékén nyitvák, aki üdvöt keres, meglátogathatja azokat. Felekezeti intézeteink nagyszámúak. Főiskoláink igen látogatottak a más felekezetűek által. Még protestans jogakadémiáink is vannak. Mind ezek hathatnának, mindezeknek egy cél szolgálatában kellene állaniok.

A proselyta kapkodás nem a mi szellemünkhöz való. Apáink sem tették s mi sem tesszük és ha még oly nagy hatalma is lesz a divatnak. A mi evangéliom szerint reformált testvéreink már haladnak azon az úton, melyet nálunk is meghonosítani szeretne a Nagytiszteletű pest-megyei főesperes úr. A mi evangéliom szerint reformált testvéreink már megkezdték a térítés nagy munkáját. Pancsova, Orosháza, F. Becse nagyon hasonlítanak ahhoz, amit a drezdai prédikátorok tévén a fehérhegyi csatakor (lásd cikkemet az evangelizációról.) Az evangéliom szerint reformált testvéregyház a testvér megnyeréséhez hozzá látott. Ha valahol az evangélikus egyházban a hiveknek a fegyelem nem tetszik, nossza tárt karokkal fogadja őket a jó testvér. Ugyancsak az a jó testvér, Selmeczbányán, ahol két virágzó evangélikus egyház van missiói lelkési állomást szervez (lásd: Dunántúli ref. egyh. gyűlés jegyzőkönyve 1884, 73-ik p.) Ez a szellem már a ref. egyházban is meghozta gyümölcsét. H. M. Vásárhelyen propagandát kezdtek csinálni az unitáriusok. Hodie mihi, cras tibi.

A katolikus egyház dicsőítésével vádol a Nagytiszteletű úr. Igaz, én a katolikusban is tisztetem a keresztyén jellemet. Saját hibáinkat csak azért említettem fel cikkemben, hogy lássuk, miszerint mi sem dobhatunk a bűnösre, ha mindjárt nagy bűnös is, követ. Kár nekünk a katolikus főpapok hazafiságának rugóit kutatni. Lehet, hogy igaz, anit Nagytiszteletű úr a főpapokról mond, hogy t. i. minden szentnek magafelé hajlik a keze. De hát nem hazafiaszkodnak-e sokan a mi egyházunkban is csak azért, hogy hirnévre és dicsőségre tegyenek szert. Nincsenek-e sokan, kik csak azért állítják pellengérré lelkésztársaikat, hogy annál jobban fedezhessék szentségükkel bűneiket. Ne keressük a katolikus főpapok hazafiságának rugóit, hanem kövessük az Úr ama szavát „ne ítéljete, hogy ne ítéltessetek.“

Legyen saját egyházunk élete evangéliom szerinti és ahhoz nem kell reform. nem tervezgetés, hanem komoly, önzetlen, alapos munka. Fájdalom egyházunk képe most szomorú. Vallási és politikai szekták dúlnak benne. Egyházunk tág tért ad a politikai szenvedélyeknek, sokszor mondhatnám örvöngéseknek s a helyett hogy elnyomná a szenvedélyek tombolását, még szítja azt. És a hitélet oly sivár, az egyházmentők serege mellett, elvész maga az egyház. Idegen Istenek foglalták el sziveinket, azoknak feláldozunk mindent, még hitünket is. És a sok nagyhangú gyűlés-nyitó beszédek mellett ott, a hol az ész, szív és zsebnek öszszhangzóan szólani kellene, nagy a némaság. Két évi harangozás után csak 800 frt. gyűlt be a Luther-társaság céljaira, pedig uraink, kik a protestans névre büszkék, képviselő választás alkalmával tiz-husz ezret szántak a vesztegetés oltására.

Evangelizáljuk önmagunkat. Más kertjébe nem megyünk szakítani gyümölcsöt, hanem inkább saját kertünket ápoljuk és tisztítsuk. Igaz, könnyebb más kertjében a már kész gyümölcsöt leszakítani; de ki tudja, valjon addig, míg másnál járunk, saját kertünkbe nem rontanak e be a tolvajok. Szerintem jobb kert az, melynek fáí kisbe számúak, azonban mind nemes fajnak: mint az a kert, melyben csak ültetnek és ültetnek, nem tekintve arra, hogy jó e a faj, melyet ültetnek s hozzá való-e a talaj.

Attérni sokkal könnyebb mint megtérni s egyházunk jobban cselekszik, ha az elsőt nem hangsúlyozza; de a második megvalósításához teljes erővel hozzá lát.

Szeberényi Lajos Zs.

ev. lelkész.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület érdekében.

A magyarországi összes protestans egyháznak élető eleme, a mi számára dicső multat és biztos jövőt teremtett, az volt, hogy hívei a múlandó javakat mindig csak eszköznek, célnek soha sem tartották. A szükséges eszközök megszerzésében a kitartó munkásság mellett, folyton a magasztos célra tekintve, fáradaimaik gyümölcséből az önmegtágadásig áldozatkészek voltak.

Mindég magasztos eszmék lebegtek szemek előtt, — s az eszmék győzelmét nem kötötték időhöz, — nem féltek attól, hogy fáradságuk és áldozatkészségük gyümölcsét maguk nem élvezhetendik. Nem gondoltak még arra sem, hogy közvetlen utódaik élvezik-e, — vagy reájuk nézve teljesen idegenek?! Sokkal messzebb, a jövőnek sötét fátyola alá is beláttak. Látták ott a most még el-takart, de majdan dicsőítendő eszmének biztos győzelmét!... Szerény Dávidok emelkedtek ki az élő hiveknek soraiból, kik biztos léptekkel és Istenben vetett bizodalommal haladtak a — sokszor döllyfős — Góliátok felé, hogy legyőzzék azokat. — S csudákat míveltek!... Mi pedig, mint utódok, bámulva állunk meg sírjaik felett. s róluk megemlékezve tudunk is, akarunk is lelkesedni minden dicső, magasztos, szép és igaz eszméért.

Én is, ha megállok őseimnek sírjuk felett, miként int felém dicső alakjuk, figyelmeztetve azon szent kötelességek hű teljesítésére, melyeket ők, mint az igaznak, szépnek, jónak és nemesnek védő harcosai utolsó lehelletükkel róttak reám. Érzem súlyát a felelősségnek, mely lelki halállal fenyeget mindenkit, ha a szent zászlót elhagyná, vagy az arra irt eszmének győzelmét, a neki adatott tehetségekkel biztosítani vonakodnék. — Hisz a munkának nagyobb és nehezebb részét ők, az erősek már úgy is elvégezték, — s reánk, a gyengébbekre már könnyebb, de nem kevésbé fontos feladatnak teljesítését bízták, — de ezt azután meg-és elvárják.

Egy ily kötelesség, melyet reánk az ősök róttanak: „a magyar állameszme érvényesítéseért tenni azt és annyit, a mit és a mennyit, kiki körülményeihez képest, tehet.

Egy óriási táboron tekintettem végig, mielőtt e sorok megírásához fogtam. Láttam ott a táborban kiemelkedő alakokat, melyek körül a tisztikarnak lelkes vezetői mellett, és megett ott áll a hű harcosoknak egész serege.

Emezek amazokra nem tekintenek a félelem, nem a meghunyászkodás érzetével, hanem szeretettel, ragaszkodással, fiúi és gyermeki odaadással: „A hová ti vezettek, mi oda elkísérünk titeket, mert tudjuk, hogy ti inkább engedtek az Istennek, mint az embereknek“, hangzik a sereg ajkáról.

Éz óriási, e hatalmas tábor az összes magyarországi protestáns egyháznak tiszteletre méltó tábora. Én azonban e tábor egyik tekintélyes fele felé fordulok, — a magyarországi ágost. hitv. evang. egyház összes lelkészeihez, tanáraihoz és tanítóihoz kiáltok-kérve-kérvén egy nagy, dicső, magasztos eszme érdekében meghallgatást.

Tartozom vele a szent ügynek, melynek érdekében felelelem szerény szavamat, hogy e cikk megírásánál nem vezetett feltűnési vágy: ez soha sem volt s nem is lesz kenyerem. A reám rótt hazafiúi kötelesség érzetének parancsava elől nem akarok kitérni. Szerény szavaim felemelésére ez indít egyedül, minthogy e becses lap terén az én szavamnál hatalmasabb, mézédés hangzása által hódítani hivatottabb, a megmérhetlen eredményeket inkább biztosító — eddig még fel nem hangzott. Ez indokhoz járult még azon körülmény is, hogy az isteni gondviselés működési teremtet ezen állomáson, itt, hol a megpendített eszme megszületett, jelelte ki, itt, ahol a magyar állameszme érdekében (Erdélyre nézve) megindított mozgalom gyűpontját képezi. Szent meggyőződés, hogy kedves hazámnak és szeretett egyháznak együttes érdekét szolgálom, ha e becses lapok útján is elmondom azt, a mit más irányi lapok elmondtak ugyan, de itt-ott a téves felfogás, a rosszúl értelmezett magyarázat a kedélyeket szent ügyünkre nézve nem a legelőnyösebb izgatottságba hozta.

Ezen becses lapokra vonatkozólag pedig kötelességem megjegyezni, hogy a mennyiben a magyarországi protestáns egyház élete a magyar állameszme életével szerves összefüggésben, szoros kapcsolatban áll, testvéries együttélésnek örvend, e becses lapok hasábjai ilyen és ehhez hasonló eszmének érdekében megnyilhatnak a nélkül, hogy a mint alább kitűnik, a pártoskodás vádjának bár csak árnyékával is vádoltathatnék akár a lap, akár e cikknek írója. De foglalkozhatik e becses lap ez eszmével annyival is inkább, minthogy a hazánknak összes tanügyi lapjai ez ügynek már is szenteltek tért.

Tárgyunkra vonatkozólag a következőket kell bár csak dióhéjba szorítva — felemlitenünk:

Évekkel ez előtt az egyik kolozsvári napilap (az „Ellenzék“) egy magyar közmívelődési egyesület létrehozása érdekében hosszú cikksorozatban értekezett. Körvonalozta a teendőket, melyek egy ily egyesületre várnak, s szerinte az egyesületre nem vár más teendő, mint: „az erdélyi részekben a közmívelődés emelése által odahatni, hogy e bérczes hazarészünknek különféle nemzetiségekből álló összes polgársága a magyar állameszme érdekében való összműködésre vezéreltessék, — anélkül azonban, hogy ez által az egyes nemzetiségek az ő speciális jellegükben megtámadtatásnak.

Végre is a jó meg jó földbe hullott!... A kérdés több oldalról megvitatott, — s isten jóvoltából az ügy elére tevékeny, buzgó és lelkes, minden elfogultságtól óva-

kodó férfiak állottak, kik az egyesület programját alapszabályok létesítése által megteremtették, — s az ügy vagy mérveket öltött, úgy annyira, hogy ma már minden jó hazafi siet érdeklődését tanusítani.

Az egyesület célja: az erdélyi részekben a hazafiságnak fejlesztése, nemzeti irány művelése által, — eszközei pedig: „óvodák, nép- és polgári iskolák, egyházak segélyezése, esetleg létesítése, népkönyvtárak és olvasó körök alkotása; hazafias iratoknak anyanyelven való terjesztése.“

Mily dicső eszme ez?! Ki ne lelkesednék érte?!... Ki ne érezné e feladat nagyságát és nehézségét?!... Ki ne óhajtaná a magyar hazában létező nemzetiségeknek egymás iránt való testvéries szeretetét?... Mindenki!... s ezek között a magyarországi ág. hitv. ev. lelkészi, tanári és tanítói kar kiváltképen; mert bennök meg volt, meg van, s meg lesz — a mig ez egyház létezik — pedig létezése örök — minden szép, jó, igaz, nemes és hazafias érzelmek forrása.

Midőn e sorok napvilágot látnak, az egyesület vezetői már szétküldték az ezen eszme felkarolására és gyámolítására felhívó aláírási íveket. Megkapja azokat a hazai ág. hitv. ev. egyház közönség lelkészi, tanári stb. kara is.

Jól tudom én, hogy a szegénység ezen körben igen sok helyen mutatja fel el nem rejthető sebeit. Ámde oly szegények még sem vagyunk, hogy dicső és magasztos eszmékért lelkesedve, ne tudnánk megtagadni magunktól egy kis élvezetet azon célból, hogy az így megtakarított fillérek le ne tudnánk tenni a szeretet oltárára épen akkor, midőn honfitársaink, talán utódaink- s szeretetteinknek nem csak anyagi felvirágzására, de ki e váltképen a boldogságot szétárasztó egyetértés megteremtésére munkál egy kultur-egylet, mely a meghasonlott testvéreket igyekszik egymáshoz közelebb hozni, a hideg szíveket felmelegíteni s a sötétségben tévelygőket felvilágosítani.

Ne nézzük mi evangyelmiai, ne nézzük összetett kezekkel, miként munkálja már a jót: legyünk őseinknek méltó örökösei!... Isten áldása a szent ügygyel!...

Turcsányi Gyula,

ág. hitv. ev. lelkész Kolozsvárt.

A papzsák.

Efezus IV., 15. Hanem az igazságot követvén szeretetben, mindenestől nevekedsz abban, a ki fő, t. i. Krisztusban.

I.

Az én jó szomszédom a szügyi tisztárs kifogyhatatlan, szeretetre méltó ötletekben és kellemes — toasztíró.

S habár neki is megvan az a sokakkal közös embert tulajdonsága, hogy szereti magát martyr-nak hinni és valani, mihelyt nagy elfoglaltsága közben vesz magának annyi időt és fáradságot, hogy egyik másik ügybe beleártsa magát; mindazonáltal a világ nem veszi ezt egészen komolyan, annál kevésbé, mert senkinek sincs eszeágában őt, az ő jó célzataiért megkövezni.

Azt ezek után épenséggel nem csodáljuk, hogy ő néha rémeket lát és ha ezek nincsenek is a valóságban, olykor jó kedvében maga fest magának, s megjelenésükre olyan

szörnyűséges ijedelem fogja el különben élénk lelkét, hogy képes keresztyén pap letére egy afrikai pogány beduin csuháját magára venni, hogy abba burkolózva őt a rémek meg ne ismerjék s ártalmatlanul elsuhogjanak fölötte.

Én azonban őt inkább egy olyan „sikra szállt“ hadfihoz hasonlítanám, a ki az éjszaka sötétjében valami neszt hallván a mellette levő bokorból azt — ellenséget vélvén benne — kegyetlenül megszurkálja panganétjával.

Pedig nem a vélt ellenség volt, csak egy üdítő szellő mozgatta meg a cserje leveleit, mely a tespedésnek indult levegőt vala felfrissítendő; de a melyet éles fegyverének szurásai elhallgattatni képesek nem valának; mert mire a hadfi véresnek ígérkező — de mindenesetre ártalmas szándéku munkáját elvégezte, akkora az megzörgetvén a szegény szügyi parochja ablakait már régen messze a kert alatt enyeleg a virágok fakadó bimbóival.

Tehát részesített engem is abban a szerencsében, a mit eddig következetesen került, hogy toasztot mondott illetőleg írt reám — a papzsákról.

Azok legalább, a miket lapunk april 11-iki számában a papzsákról érdeklől olvasnunk szerencsénk volt, teljesen megfelelnek a toaszt helyes fogalmának.

Van benne egy jó adag a szerénykedésből; meg van fűszerezve zamatos közmondásokkal; vannak benne kenetes — Írásból vett citátumok; ékeskedik egy igen csattanós véggel — a mi igen megkivántató kellék; s végül, a mi mégis legfőbb — nem mond semmit.

Ezek után pedig teljes lehetetlen, hogy az olvasó ne azzal a meggyőződéssel tegye le a lapot, hogy Farkas — lupus in fabula — et consortes „feneketlen papzsák.“ Quod erat demonstrandum.

Hogy pedig többünkről van szó — az az „írástudók“ és megcsinálják tehát többszámú kifejezésekből is kiviláglik.

Igaz, hogy csak Farkasnak osztódnak ki a szentképű ütlegek, de ebből ti is értsetek Gerengay, Kondoros és többi igen tisztelt társak. Lám legjobban járt az, a ki félvén attól, hogy kikap, nem árulta el érzelmeit, vágyait; jó sejtelmei voltak, ha mi is ezt előre tudtuk volna!

Nehogy azonban a fentebbiekre nézve csak pusztá állításoknál látszassunk megállapodni, lássuk csak kissé közelebről, a mik kérdéses cikkünkben lelki üdvösségünkre írva vannak.

„Ha az „írástudók“ valamely tárgyat felkapnak s a közvéleményt „megcsinálják,“ legyen az bár a legnagyobb absurdum, bajos az ellen sikra szállni.“

Hát micsoda tárgyakat is szoktak az írástudók felkapni? Nemde nem olyanokat, a melyeknek megoldását társadalmi, polltikai, egyházi vagy más szempontból kívánatosnak tartják? S a hírlapok olyan közegek, a melyekben pro et contra kifejezhetik az avatottak nézeteiket, s így az eszmék kölcsönös kicserélése által egymást kapacitálva elősegítik az ügy végmegoldását.

Hogy pedig a papfizetések kérdése szintén egy ilyen szükséges, előbb-utóbb megoldandó, de a mostaninál bizonyosan más alapra fektetendő egyházi kérdés, arra bizonyág az én jó szomszédom, a ki szives volt azok közé sorakozni, kik bár más világitásban — de szükségesnek tartották a dolgot megbeszélni; habár tiltakozik is azon feltevés ellen, mintha ő is „írástudó“ lenne (s ezt az ártatlan hiedelmet nem akarjuk elvitatni tőle); valószínűleg azért is beszél a papzsákról.

Ahhoz legalább a logikának kevés köze van, hogy abból, miszerint sok a konkurrens, a kik esetleg „árlejtésre“ is hajlandók, azt következtessük, hogy ennél fogva a lelkészi fizetésekben hiba nincsen; mert vannak példák rá Angolországban, hogy egyes úri családok gyermekei teljesen ingyen teljesítik a papi teendőket, már pedig ki mondaná azt, hogy abban az esetben is tisztességes a papfizetés?

Abban nem kételkedünk, sőt sajnosan saját tapasztalásunkból tudjuk, hogy mindig akadnak olyan pályázók, a kik — mert másképp célt nem érnének — hajlandók engedményekre a fizetéseket illetőleg; sőt mi több, akadnak egyházak, a kik a családokra rámennek. sőt azt mai napság csekély kivétellel az egyházak praetendálják is: de hát mind ebben mi bizonyít a mellet, hogy a papi fizetések általában tisztességesek!

De az én jó szomszédom adatokkal áll elé, a melyek szerint péld. csak Nógrádban a papi fizetések átlagos kerek szám 1000 frt. Kissé ugyan elhamarkodottnak veszi maga is és túlzottnak a számot, nyomban 200 frtot engedvén belőle, s csillag alatt aztán el nem mulasztja, kezeit mosni ettől az összegtől is (hátha a finanzia kezébe kerülne!) s egész nyíltan bevallja, hogy a szügyi papi jövedelem 600 frt.

Risum teneatis amici!

Már most feltéve, hogy Nógrád oly szerencsés helyzetben van, hogy papi fizetése megközelítik az 1000 frtot, vagy legalább a 800-at átlag, hol van az megírva, hogy azon megye, melynek viszonyaiból Gerengay tisztárs merítette sok évi tapasztalatait, vagy Árva, Bereg és más megyék papi fizetése is megüti átlag az 1000 frtot.

Azokban azonban körülmény, hogy Szügy 600 frtos állomás nagyon lefogja szállítani az imént kimutatott 1000 frtot — lévén ugyanis Szügy Nógrád jobb egyházainak egyike. Mégis, vagy épen ez oknál fogva: kételkedem a felett, hogy a szügyi lelkész az 1000 frt átlagra a felelősséget Nógrádra nézve elvállalná.

De ha úgy is, ez az átlagos számítás van legalább is olyan relativ, mint szerinte a gazdagság meghatározása az átlagos számítás ebben a tekintetben nem más, mint ámitás. Mert ha ott valaki a r. kath. papság fizetését veszi átlagban, akkor nem 800–1000 frt; de valószínűleg legalább 5000 frt jönne ki, és ennek daczára van sok, igen sok ínséggel küzdő plébánia; hasonlóképp nálunk is teszem azt épen Nógrádban, mit ér az Petény, Legénd vagy Bodonynak, ha a megyei fizetések átlaga, mondjuk 800 frt, ha ezzel ellenkezőleg egyik másikunk péld. ilyen módon zárja le évi számadását:

Bevétel:	
Terményekben és állatokban	417 frt
Stóla	41 „
Készpénz	41 „
Fa 14 öl, à 7 frt	98 „
26 k. párbér, à 2.50 frt	65 „
	662 frt.

Kiadás:	
Mezei gazdaság, munka, vetőmagvak, takarmány stb.	298 frt
Adó	36 „
Cseléd	95 „
Kovács	33 „
	462 frt.

E számadásnál a krajezárok mindkét oldalon elhagyat-
tak. Cseléd alatt kizárólag a gazdaságban alkalmazott
cseléd értendő, s a háztartás vagy ruházat és egyéb költ-
ségek a kiadás egyik rovatában sincsen befoglalva; de a
bevételben benne van az a 20 kila buza, a mit a pap
kenyérben megeszik. Már most, megjegyezvén, hogy ez
adatok hitelességeért kezességet vállalok, kérem szíves-
kedjék nekem a cikkíró kiszámítani, mennyi hát ez eset-
ben a tiszta jövedelem? Megjegyzendő még, hogy a ki-
mutatott jövedelem előállításához a papnak megfeszített
erővel kell fáradnia s több száz forint tőke felett kell
rendelkeznie. Ebben az esetben, lenne bár az átlag a
mondottnak kétszerese, mit használ? vagy mondja-e már
az az illető, hogy szerény bár, de tisztességes a fizetés?
Az átlagos fizetésekre vonatkozó habár kedvező számok
fel nem jogosítanak senkit sem arra, hogy a tényleg
sanyaru helyzettel bíró állomások jövedelmének növelését
célzó törekvéseket kárhoztassa.

A cikkekre vonatkozó egyéb megjegyzéseinket a követ-
kező számra tartjuk fel. *Farkas Gejza.*

I R O D Á L O M.

Tudósítás Dobos János megjelenendő egyházi műveiről.

Alulírott tisztelettel tudatom a Magyar 's Erdélyhoni
protestans egyházakkal s különösen lelkésztársaimmal,
miszerint a biztató előjelek után azon helyzetben vagyok,
hogy határozott ígéretet tehetek Apám műveinek bizonyos
megjelenéséről, habár részemről meglehet áldozattal is, a
mennyiben az eddigi előfizetések még korántsem fedezik a
kiadás költségeit. — Junius havában mindazáltal meg-
kezdetem a nyomtatást.

Mély tisztelettel felkérem tehát mindazokat, kik Dobos
János műveit megszerezni ohajtják, hogy junius közepéig
tudósítsanak szándékukról, habár egy levelező lapon is. Az
előfizetési pénz előre beküldése immár nem multhatlan; elég
kezességül szolgálván előttem a levelező laponi megrendelés.

A megrendelés esetén a megjelenendő köteteket postai
utánvétellel küldendem az illetőknek.

Midőn eddigi mélyen tisztelt előfizetőimtől néhány
heti késedelemért bocsánatot kérnék; magamat illetőleg
vállalatomat továbbra is a Magyar 's Erdélyhoni prot.
egyház becses figyelmébe s pártfogásába ajánlva, s hogy a
nyomatandó példányok száma felől magamat némileg előre
tájékozhassam minél előbbi megrendelésekért esedezve,
vagyok mély tisztelettel. Kelt Szalk Szent-Márton 1885
május 2.

Dobos László, ref. lelkész
mint Dobos János művei kiadója.

B E L F Ő L D.

Budapest. — Nagytiszteletű szerkesztő úr! Nagy
örömmel olvastam becses lapjának 18-ik számában: „Újpest
evangelikus egyházának újjáalakulása“ örömteljes hírét.
Nem tudom, ki írta meg azt; de tartozom cikkében fog-
lalt ama állítására „de tagadhatatlan az is, hogy szó fér
azon anyához, mely néhány száz forint előlegezése helyett,
ilyen, a hazai evang. egyház történetében hallatlan szé-
gyent engedett megadni akkori saját leányán“, egy kis
szerény megjegyzést tenni. Teszem azt a tiszta igazság
érdekében sine ira et studio. Én voltam az, a ki felejteth-

tetlen Székácsunk indítványára 1873. évben a budapesti
esperesség megbizásából hoztam volt össze az akkoron 400
élekszámot tevő újpesti híveket. A budapesti magyar-
német egyház leányegyházául fogadta az újpesti fiátiát és
200 frtnyi rendes évi segélyt szavazott meg saját pénz-
tárából számára s ezen összeget éveken át fizette neki.
Fér e szó egy ilyen anyához? Melyik anya teszi ezt leány-
egyházával szemben? az anya gondozza leányát, gondozza
anyagilag, szellemileg. Kijárt három budapesti lelkész Új-
pestre három nyelven végezni az isteni tiszteletet. Az
áldott jó szívű Lang Mihály, akkori esperes ott hűtötte
meg magát s belehalt. De az újpesti leányegyház hűtlen
kezekre került. Nem a Krisztus szelleme lengte őt át; de
a nyereszkedő részvénytársulat szelleme ütötte fel fészket
benne. A jelenlegi beskai lelkész, Gretzmacher tiszt.
úr adhat most is kellő felvilágosítást az igen tisztelt cikk-
író úrnak az ottani tarthatatlanná bizonyult állapotról; ő
volt ezen expositura lelkésze s tanítója egy személyben —
és nem boldogulhatott. De hivatkozom szeretett püspökünk,
dr. Szeberényi Gusztáv úr ő nagyságára, a ki maga
nem százakat, de „a szükséges ezereket“ kész volt meg-
szerezni az újpesti leányegyház számára, hogy az említett
szégyentől megmentse őt, ha életképes. De az akkori
vezérférfiaival — a jobbak mind, u. m. Fogler felügyelő,
Schönichen stb. visszalétek — ezen leányegyház nem
volt életképes s így nem is volt képes kikerülni ama szé-
gyent, a mely anyjának, minden időben és minden körülmé-
nyek közt hű és áldozatkész anyjának hibáján kívül —
esett meg rajta. Folytassa immár a szomszéd buzgó espe-
resség, folytassa szerencsésebb körülmények között átvett
újpesti leányegyház körüli munkáját — hiszen a cikkíró
szerint a lélekszám is 1200, tehát tetemesen szaporodott —
melyet mi szerencsétlenek „oly dicstelenül“ kezdtük, —
teljes dicsőséggel! Mi leszünk az elsők, a kik őszin-
tén örvendünk neki; de legyen oly kegyes, becses tudom-
másul venni azt is, miszerint ama meggondolatlan, vagy
legalább elhirtelenkedett állítását, hogy az ilyen meg-
amolyan anyához szó fér, képes lesz adatokkal és teljesen
bármikor megozafolni, szerető híve *Bachat Dániel,*
budapesti esperes.

Kimutatás azon kegyadományokról, melyek a száz
egyházról való elszakadás előmozdítására a brassói
ág. hitv. evang. magyar egyház előjáróságához beérkeztek.
A „Prot. Egyházi és Iskolai lap“ 1884. évi 14. és 16. szá-
mában kimutattunk 1865 frt. 37 kr. Azóta befolytak a
következő adományok: Nt. Vályi Lajos ref. esperes úr ívén
6 frt. 40 kr. Baranya-bácsi esperességtől 2 frt. 60 kr.
Nt. Czener Pál ev. esperes úrtól 2 frt. 50 kr. Hoffmann
János 2 frt. Nt. Haendel Vilmos ev. lelkész úr Selme-
czről 5 frt. Nt. Nagy Sándor, dunaföldvári lelkész úr 1 frt.
A kőszegi ev. gyámintézet nt. Michaelis Izidor lelkész úr
által már másodízben 5 frt. A soproni ev. gyámintézet
nt. Stiegler Gusztáv lelkész úr által már másodízben
5 frt. A tótkomlói ev. egyház 5 frt. Nt. Kövér András
kibédi ref. lelkész úr ívén 2 frt. 80 kr., összesen 37 frt 30 kr.
Főösszeg 1502 frt. 67 kr. — Midőn ezen adományokért egy-
házi községünk forró köszönetének kifejezést adni kedves
kötelességünknek tartjuk, egyszersmind azon alázatos kérést
intézzük minden pártfogónkhoz és jóakaró barátunkhoz és
különösen a helyi, esperességi és kerületi gyámintézetek-

hez: sziveskedjenek kegyadományaikkal rólunk ezután is megemlékezni, hogy így a még hiányzó összeg megszerzése által önállósítatásunk iránt táplált óhajításunk valósulásához juthasson. — Brassó 1885, ápril 28-án.

Moór Gyula, ev. magy. lelkész. Lukács János, gondnok.

K Ü L F Ö L D.

A spanyolországi evangelizáció köréből.

Egy érdekes nyomtatványt és egy érdekes levelet vettem Fliedner Frigyes lelkésztől Madridból, melyet ezennel közlök:

„12 évi evangelizáció munkája Spanyolországban;” — ez címe a nyomtatványnak, mely im itt következik.

Távol vagyunk attól, hogy Istennek ama dolgát, az evangéliomnak általunk Spanyolországban terjesztését, egyedülinek vagy legkiválóbbnak jelezzük. Sok társaság működik ez irányban Spanyolországban és mi mindnyájukkal egyetértőleg közreműködünk. Csupán azon kérelemmel engedünk, hogy átnézetét adjuk a vezetésünk alatti munkának.

„Kisebb vagyok minden te irgalmadnál és hűségednél, melyet a te szolgálóddal cselekedtél; mert egy pálczával mentem át a Jordánon és most két sereg lettem.” Ezen igék illenek feliratnak. Tizenkét évvel ezelőtt Németország déli és északi részén összeállottak keresztényen barátaink a végre, hogy spanyol ev. testvéreiken segítsenek. A berlini bizottság (t. i. evangelizációs bizottság) 1870-ben küldött egy fiatal pástort az ottani gyenge gyülekezetek támogatására s ily gyülekezet akkor már négy alakult volt meg Madridban.

V E G Y E S E K.

— A Luther-társaságra fizettek:

	alaphoz:	évdíjakban:
Puczeinzi gyülekezet gyűjtése	9 frt. — kr.	— frt.
Veszprémi gyülekezet	— " — "	4 "
Barcza Kálmán	— " — "	4 "
Dr. Matkovich Tivadar	— " — "	4 "
Ludig Emánuel	— " — "	4 "
Kappel Nándor	— " 50 "	— "
Hahn János	— " 30 "	— "
Magassy Elek	1 " — "	— "
Benkár Dénes	— " — "	1 "
Tornyos Pál	— " — "	2 "
Hanesz Sámuel	— " — "	4 "
Kuchta Dániel	1 " — kr.	— "
ifj. Járossy Endre	— " 50 "	— "
Melzer Gyula	— " — "	4 "
id. Sajóhegyi Frigyes	— " — "	4 "
Wallis Károly	— " — "	2 "
Jochmann Gábor	— " — "	2 "
Lipták János	— " — "	1 "
Micsinay Pál	3 " — "	— "
XVIII. kimutatás	856 " 67 "	305 "
Vagyonösszeg	871 frt. 97 kr.	344 frt.

Ez összeg a társaság javára a takarékpénztárban van elhelyezve.

A társaság eszméjét pártoló urakat tisztelettel kérem: sziveskedjenek megjelölni, hogy adományuk az alaphoz tőkésítve csatoltassék-e, vagy évdíj címén irassék-e javukra, hogy a kimutatással való nyugtázás is e szerint szerkesztethessék.

— Báró Prónay Dezső egyet. felügyelő úr ő méltósága a vanyarczi leégett templom felépítési költségéhez 100 frttal járult.

— Főtiszt. dr. Geduly Lajos, superintendens úr, megromgált egészségének helyreállítása végett Karlsbadba utazott.

— A báró Baldácsy prot. alapítvány kerületi meghatalmazottait, br. Kemény Gábor ig. elnök, f. é. május 14-én d. e. 10 órakor Budapesten, az ev. ref. egyház Calvin-teri tanácstermében tartandó közgyűlésre meghívta.

— A pozsonyi gyülekezet f. hó 3-án szép ünnepet ült. Jeszenszky Józsefet, a gyülekezet gazdasági bizottságának elnökét, ki 25 éves áldásdús működésének évfordulóját megérte a gyülekezet tagjainak áldozatkészsége gyönyörű olajfestvényben megörökíté. A gyülekezet anyagi ügyeinek vezetője, jólétének biztosítója valóban megérdemelte a hála ezen szép nyilvánulását. A jelzett napon tartott közgyűlésben ünnepélyesen lett a remek olajfestvény főtiszt. dr. Geduly Lajos superintendens úr beszéde s az ünnepelt meghatott válasza után leleplezve. Ki nevét működésével megörökíté, adja Isten, hogy tetteinek e jutalmazó elismerésében még soká őrvendzhesen az általa híven szolgált gyülekezet virágzásának. A valóban szép festmény dicséri mesterét is, Fleischmann György pozsonyi képfestőt.

— Az acsai gyülekezet 1884. évi számadása szerint: bevétel 1437 frt 61½ kr., kiadás 1362 frt 69½ kr., maradvány 75 frt 6 kr.

— A szarvasi főgymnasiumban a VIII. osztály szigorlati f. é. május 18—23-ig s aztán folytatólag az írásbeli érettségiek május 26—30-ig tartanak. A többi gymn. osztályok szigorlataira június 11—18, a tornából való nyilvános vizsgálatra 18-ának délutánja, az évrő közzvizsgálatra 19-e s a szóbeli érettségire június 20-a s következő napjai tüzetek ki. A magántanulók vizsgálatra jun. 29-és 30-án tartoznak megjelenni. („Szarv. Lapok.”)

† Stelcer Károly, a nagyszombati gyülekezetnek 45 évig híven szolgált lelkésze f. hó 7-én hosszas, nehéz szenvedés után, életének 75. évében elhunyt, 9-én temetik. Négy, el nem látott leány siratja a jó atyát. Sokat küzdött és szenvedett; nyugodjék békében!

Pályázatok

néhai Glosius Artner Karolina asszonynak alapítványából kiosztandó. lelkészi vagy tanári nyugdíjra.

Néhai Glosius Artner Karolina alapítványából egy 80 frtos évi nyugdíj szolgálatképtelenné vált és mostoha anyagi körülmények közt levő, ág. hitv. ev. lelkésznek vagy gymnasiumi és felsőbb tanintézeti tanárnak levén kiosztandó, felhivatnak az ezen nyugdíjra pályázni kívánók, miszerint minősítéseiket igazoló bizonyítványokkal támogatott és az illető lelkész által is ellenjegyzett folyamodványokat az illető kerületi püspök úr utján f. é. július 31-ig az alúlirott bizottsághoz beküldjék.

Kelt Budapesten, 1885. ápril hó 24-én.

A Glosius Artner Karolina-féle alapítványt kezelő bizottság nevében: **Busbach Péter**, biz. elnök.

Zsigmondy Jenő, biz. jegyző.

Néhai Glosius Artner Karolina asszony alapítványából egy 60 frtos évi nyugdíj szegény sorsu lelkész- vagy felsőbb tanintézeti tanár-özvegynők számára levén kiosztandó, felhivatnak az ezen nyugdíjra pályázni kívánók, miszerint kellően felszerelt és az illető lelkész által is ellenjegyzett folyamodványokat az illető kerületi püspök úr utján f. é. július 31-ig az alúlirott bizottsághoz beküldjék. Kelt Budapesten, 1885. ápril hó 24-én.

A Glosius Artner Karolina-féle alapítványt kezelő bizottság nevében: **Busbach Péter**, biz. elnök.

Zsigmondy Jenő, biz. jegyző.